

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-50М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з освітньої компоненти «Міжнародний захист прав людини»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності
081 «Право» денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
навчально-наукового інституту
права
Протокол № 7 від 19.02.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з освітньої компоненти «Міжнародний захист прав людини» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Міщук І. В., Сахнюк В. В. – Рівне : НУВГП, 2024. – 29 с.

Укладачі: *Міщук Інна Володимирівна*, к.ю.н., професорка кафедри конституційного права та галузевих дисциплін; *Сахнюк Віта Володимирівна*, доктор філософії з права, старша викладачка кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Відповідальна за випуск: *Міщук Інна Володимирівна*, к.ю.н., професорка кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності 081 Право

Міщук І. В.

Зміст

Передмова	3
1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА	3
1.1. Опис освітньої компоненти	3
1.2. Тематика практичних занять	6
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	7
1.4. Критерії та шкала оцінювання	7
2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	23
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	23
5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	24

© І. В. Міщук, В. В. Сахнюк, 2024
© НУВГП, 2024

Передмова **Шановні студенти!**

Освітня компонента «Міжнародний захист прав людини» є важливою для покращення фахової підготовки дослідника та практика-юриста та сприятиме формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Саме теоретичне підґрунття з міжнародного захисту прав людини є важливим чинником для проведення актуальних наукових досліджень, дозволить визначити та проаналізувати сучасний стан захисту прав людини, дослідити міжнародні механізми захисту прав людини, дозволить осмислити роль міжнародного співтовариства у гарантуванні прав та свобод кожної особи, незалежно від її походження, релігії чи соціального статусу. Також освітня компонента «Міжнародний захист прав людини» важлива для майбутньої практичної діяльності, адже здобуті знання є запорукою підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері захисту прав людини.

Ця дисципліна сприяє формуванню глибокого розуміння та апробації теоретичних знань у практичних ситуаціях, де студенти можуть виявити свої навички у вирішенні реальних проблем захисту прав людини на міжнародному рівні.

Пропоновані методичні вказівки допоможуть зорієнтуватись при підготовці до практичних занять, організувати самостійну роботу.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Мета: формування у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня знань та навичок у сфері захисту прав людини, сприяння формуванню професійної правничої правосвідомості та культури, системи правових понять та основних концепцій у сфері захисту прав людини.

Основні завдання:

- проаналізувати поняття та ознаки прав людини;
- забезпечити розуміння цінності прав людини та їх реалізації;
  - з'ясувати механізми захисту прав людини на універсальному та регіональних рівнях;
  - ознайомитися з міжнародними документами у сфері захисту прав людини;
  - проаналізувати практику Європейського суду з прав людини щодо розгляду конкретних справ;
  - сформулювати систему правових понять та основних концепцій у сфері захисту прав людини.

Компетентності:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК6. Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК17. Здатність аналізувати правові процеси і явища в історичному контексті.

СК19. Здатність до адаптації у професійному середовищі, вміння вирішувати складні професійні задачі, застосовуючи сучасні інформаційні технології.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)

РН2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

PH8. Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

PH9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

PH12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

PH13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

PH14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

PH18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

PH20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

PH21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин лекції	К-сть годин практ
Модуль 1			
1.	Концепція прав людини. Міжнародний режим захисту прав людини.	2	2
2.	Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням.	4	2
3.	Захист прав людини в регіональних системах.	2	2

4.	Захист прав людини в межах Ради Європи.	2	2
5.	Захист прав людини в ЄС та Організації з безпеки і співробітництва в Європі.	2	2
6.	Захист прав людини Європейським судом з прав людини.	2	2
7.	Міжнародний захист прав людини в умовах збройних конфліктів.	2	2
	Всього	16	14

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів освіти з освітньої компоненти проводиться у формах:

- усного опитування на практичних заняттях;
- оцінки за написання есе та участь в обговоренні проблемних питань;
- аналіз та складання правових документів;
- оцінка виконання індивідуального науково-дослідного завдання.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з освітньої компоненти «Міжнародний захист прав людини» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силябусом освітньої компоненти;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом освітньої компоненти, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;

- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 100 балів.

Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань;
- аналіз та складання правових документів;
- написання есе та тез.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження здобувача освіти не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Не зараховано з можливістю повторного складання

1-34 балів	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу
------------	--

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І. ОСНОВИ МІЖНАРОДНОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ НА ДЕРЖАВНОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Тема 1. Концепція прав людини. Міжнародний режим захисту прав людини

План:

1. Права людини як найвища соціальна цінність.
2. Поняття та ознаки прав людини.
3. Універсальність прав людини.
4. Доктрина прав людини в філософсько-правовій думці.
5. Класифікація прав людини.
6. Характеристика поколінь прав людини.
7. Права людини в доктрині міжнародного права: основні філософські погляди та етапи становлення.
8. Міжнародні стандарти та міжнародний режим прав людини.

Роль ООН у становленні прав людини. Міжнародний білль про права людини.

Питання для самоконтролю:

1. *Що в теорії міжнародного права розглядають під поняттям «права людини»?*
2. *Обґрунтуйте думку про те, що права людини – це найвища соціальна цінність.*
3. *Які ознаки прав людини Вам відомі?*
4. *Що таке невідчужуваність прав людини?*
5. *Чим права людини відрізняються від прав громадянина?*

6. Чим права людини відрізняються від свобод людини?
7. Що розуміють під гарантіями прав і свобод людини і громадянина?
8. Які види прав належать до політичних?
9. Яке значення Ліги Націй у становленні прав людини?
10. Що таке міжнародні стандарти прав людини?
11. Які міжнародні організації у сфері захисту прав людини існують на універсальному рівні?
12. Хто такий Верховний комісар ООН з прав людини? Назвіть його повноваження.
13. Хто є автором основного тексту Загальної декларації прав людини?
14. Яку роль у прийнятті Загальної декларації прав людини відіграла Елеонора Рузвельт?
15. Які документи складають Міжнародний білль про права?

Завдання 1. Заповніть таблицю «Характеристика поколінь прав людини»

<i>Назва покоління</i>	<i>В яких юридичних документах закріплені</i>	<i>Види прав людини</i>
Перше покоління		
Друге покоління		
Третє покоління		
Четверте покоління		

Завдання 2. Заповніть таблицю «Система органів ООН у сфері захисту прав людини»

<i>Назва органу</i>	<i>Склад</i>	<i>Повноваження у сфері прав людини</i>

Генеральна Асамблея ООН		
Рада Безпеки ООН		
Економічна й Соціальна Рада ООН		
Рада з прав людини ООН		

Завдання 3. Заповніть таблицю «Види прав людини»

<i>Види прав</i>	<i>Приклади</i>	<i>Статті Конституції України</i>
Особисті права		
Політичні права		
Економічні права		
Соціальні права		
Культурні права		
Економічні права		

Завдання 4. Напишіть реферат на одну із тем:

1. Загальна декларація прав людини: історичні аспекти прийняття.
2. Основні етапи становлення прав і свобод.
3. Четверте покоління прав людини.
4. Система гарантій прав особистості в демократичній державі.
5. Юридичні обов'язки в міжнародних документах.

Література (основна: 3, 4, 21; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 7, 11, 12, 18).

Тема 2. Міжнародні зобов'язання України у сфері захисту прав людини та міжнародні механізми контролю за їх виконанням

План:

1. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Комітет з ліквідації дискримінації щодо жінок.

2. Конвенція ООН про права дитини. Комітет з прав дитини.

3. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. Комітет проти катувань.

4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Комітет ліквідації расової дискримінації.

5. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. Комітет з прав осіб з інвалідністю.

Питання для самоконтролю:

1. *Які конвенційні механізми захисту прав людини існують на міжнародному рівні?*

2. *Хто входить до Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок?*

3. *Які принципи захисту прав дитини передбачені в Конвенції ООН про права дитини?*

4. *Хто може звернутися до Комітету з прав дитини?*

5. *Як обираються члени Комітету з прав дитини?*

6. *В яких міжнародних документах закріплена заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання?*

7. *Які умови звернення до Комітету проти катувань?*

8. *На який термін обираються члени Комітету проти катувань?*

9. Які вимоги до особи, представника держави в Комітеті з прав осіб з інвалідністю?

10. Скільки експертів входить до комітету проти катувань?

Завдання 1. Заповніть таблицю «Конвенційні механізми контролю ООН»

Конвенції	Контрольний орган	Контрольні процедури			
		Доповіді держав	Міждержавні скарги	Індивідуальні скарги	Розслідування

Завдання 2. Заповніть таблицю «Контрольні органи ООН у сфері захисту прав людини»

Конвенції	Контрольний орган	Склад	Повноваження

Завдання 3. Заповніть таблицю «Основні договори ООН з прав людини»

Назва договору	Факультативні протоколи

Література (основна: 3, 4, 21; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 7, 11, 12, 15, 18).

Тема 3. Захист прав людини в регіональних системах

План:

1. Загальна характеристика регіональних систем захисту прав людини.
2. Міжамериканська система захисту прав людини.
3. Африканська система захисту прав людини.
4. Арабська система захисту прав людини: аналіз переваг та недоліків.
5. Захист прав людини в рамках АСЕАН.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть регіональні системи захисту прав людини.
2. Які складові міжамериканської системи захисту прав людини?
3. Які відмінності між Американською декларацією прав і обов'язків людини та Міжамериканською конвенцією прав людини?
4. Які права гарантує Міжамериканською конвенцією прав людини?
6. Назвіть цілі, передбачені в статуті Організації американських держав.
7. Хто входить до Міжамериканської комісії з прав людини та який порядок обрання членів?
8. Які функції і повноваження Міжамериканської комісії з прав людини?
9. Які особливості діяльності Міжамериканського суду з прав людини?
10. Які цілі Організації арабської єдності?

12. Який вищий орган Організації арабської єдності та які його повноваження?

13. Які концептуальні новації закріплені в Африканській хартії прав людини і народів?

14. Скільки осіб входить до Африканської комісії прав людини і народів? Який порядок їх обрання?

15. Які скарги розглядає Африканський суд з прав людини і народів? Які його особливості порівняно з Міжамериканським судом з прав людини?

16. Які механізми захисту прав людини, передбачені в рамках АСЕАН?

Завдання 1. Заповніть таблицю «Конвенційні механізми контролю ООН»

<i>Критерії для порівняння</i>	<i>Міжамериканський суд з прав людини</i>	<i>Африканський суд з прав людини і народів</i>
Склад		
Загальні повноваження		
Правова основа діяльності		
Підсудність		

Завдання 2. Здійсніть SWOT-аналіз однієї з систем захисту прав людини на регіональному рівні

Сильні сторони:	Можливості:
+	+
+	+
+	+
+	+
Слабкі сторони:	Виклики:
–	–
–	–
–	–
–	–

Література (основна: 1, 2, 3, 4; допоміжна: 10, 17, 20).

Тема 4. Захист прав людини в межах Ради Європи

План:

1. Система Ради Європи.
2. Європейська конвенція з прав людини.
3. Принципи тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.
4. Європейський суд з прав людини: склад, порядок обрання суддів.
5. Порядок прийняття та розгляду скарг до Європейського суду з прав людини.
6. Особливості виконання рішень Європейського суду з прав людини у національній системі.
7. Контроль Кабінету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Європейського суду з прав людини.

Питання для самоконтролю:

1. *Коли прийнята Європейська конвенція з прав людини та основоположних свобод?*
2. *Які цінності були початково закладені в Європейську конвенцію з прав людини?*
3. *Що таке доктрина живого дерева?*
4. *В чому проявляється тлумачення Конвенції «у світлі умов сьогодення»? Яке значення в цьому аспекті відіграє рішення *Marckx v. Belgium*, 1979?*
5. *Скільки суддів входить до Європейського суду з прав людини? Який термін їх обрання?*
6. *Які зміни в діяльності Суду відбулися з 1 лютого 2022 року?*
7. *Ознайомтесь з міждержавною скаргою «Україна проти Росії»? Яке її значення для України?*
8. *Які механізми контролю Кабінету Міністрів Ради Європи за виконанням рішень Європейського суду з прав людини?*
9. *Які наслідки виключення держави з Ради Європи?*
10. *Скільки суддів входить до комітету ЄСПЛ?*

11. Які пілотні рішення ЄСПЛ проти України Вам відомі?

Завдання 1. Заповніть таблицю «Структура органів Рада Європи»

<i>Назва органу</i>	<i>Склад</i>	<i>Повноваження у сфері прав людини</i>
Комітет міністрів		
Парламентська асамблея Ради Європи		
Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи		
Секретаріат Ради Європи		

Завдання 2. Заповніть таблицю «Принципи тлумачення Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод»

<i>Назва принципу</i>	<i>Основні положення</i>	<i>Приклади рішень ЄСПЛ</i>

Завдання 3. Напишіть есе на те тему «Рішення Європейського суду з прав людини як джерело права в Україні»

Література (основна: 3, 4, 21; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 7, 11, 12, 18).

Тема 5. Захист прав людини в ЄС та Організації з безпеки і співробітництва в Європі

План:

1. Загальна характеристика договорів про створення та функціонування ЄС.
2. Поширення компетенції ЄС на захист прав людини.
3. Характеристика Хартії ЄС з основних прав.
4. Суд ЄС та Європейський суд з прав людини: порівняльні аспекти компетенції та співвідношення механізмів захисту.
5. Особливості діяльності ОБСЄ: створення, цілі, повноваження, сучасні завдання.
6. Діяльність ОБСЄ у сфері захисту прав людини.
7. Бюро з демократичних інститутів і прав людини

Питання для самоконтролю:

1. *Які європейські цінності закладені в договорах про функціонування ЄС?*
2. *Яка мета функціонування ЄС?*
3. *Які вимоги до кандидатів для вступу в ЄС?*
4. *Які функції виконує Європейська Комісія?*
5. *Які повноваження Ради ЄС?*
6. *Які функції виконує Європейський Парламент?*
7. *Яка юрисдикція Суду справедливості ЄС?*
8. *Які основні положення щодо захисту прав людини містяться в установчих договорах ЄС?*
9. *Чим було зумовлене прийняття Хартії ЄС Основних прав?*
10. *Яка сфера застосування прийняття Хартії ЄС Основних прав?*
11. *Які принципи закладені в Хартії ЄС?*
12. *Хто є суб'єктом звернення до Суду ЄС щодо порушення прав людини?*
13. *Коли було створене Бюро з демократичних інститутів і прав людини?*
14. *В яких нормативних документах врегульовано діяльність ОБСЄ у сфері захисту прав людини?*

Завдання 1. Заповніть таблицю «Органи ЄС»

<i>Назва органу</i>	<i>Склад</i>	<i>Повноваження у сфері захисту прав людини</i>

Завдання 2. Ознайомтесь особливостями функціонування Суду ЄС та ЄСПЛ. Врахуйте наступні критерії: 1) якими нормативними документами керуються; 2) суб'єкти звернення; 3) які права захищають; 4) значення рішень Суду ЄС та ЄСПЛ. Враховуючи названі критерії створіть таблицю та наведіть спільні та відмінні ознаки захисту прав людини Судом ЄС та ЄСПЛ.

Література (основна: 3, 4, 16, 17, 21; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 7, 11, 12, 18).

Тема 6. Захист прав людини Європейським судом з прав людини

План:

1. Право на життя. Початок життя. Питання абортів та евтаназії в практиці Європейського суду з прав людини. Смертна кара.

2. Заборона катування. Співвідношення понять катування, нелюдське поводження, приниження гідності. Аналіз деяких справ проти України за статтею 3 Конвенції.

3. Право на свободу та особисту недоторканність. Триланковий тест на прикладі права на свободу та особисту недоторканність. 4. Ніякого покарання без підстави закону.

5. Заборона дискримінації. Об'єктивне і розумне виправдовування нерівності.

6. Відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації в практиці Європейського суду з прав людини.

Питання для самоконтролю:

1. Яких галузей стосується стаття 2 ЄКПЛ?
2. Яке коло осіб підлягає під статтю 2 ЄКПЛ?
3. Які зобов'язання держави за ст. 2 ЄКПЛ?
4. Як ЄСПЛ розглядає початок життя?
5. Які міжнародні документи забороняють смертну кару?
6. Який процесуальний аспект за статтею 2 ЄКПЛ?
7. Як співвідноситься поняття «катування», «нелюдське поводження», «поводження та покарання, що принижує гідність»?
8. Яка сфера застосування статті 3 ЄКПЛ?
9. Що таке екстрадиція? Як це питання розглядається в практиці ЄСПЛ?
10. Які умови позбавлення свободи за статтею 5 ЄКПЛ?
11. Назвіть негативні та позитивні зобов'язання держави за статтею 9 ЄКПЛ.
12. Що таке дискримінація?
13. Як ЄСПЛ розглядає об'єктивне і розумне виправдовування нерівності?
14. Наведіть приклади справ прийняті ЄСПЛ проти України, у яких Суд розглядає питання дискримінації?
15. Які елементи включає трискладовий тест?

Завдання 1. Аналіз судової практики Європейського суду з прав людини щодо права на життя:

1. Виберіть та розгляньте кілька справ, де Європейський суд розглядав питання права на життя.
2. Оцініть позицію суду в справах, пов'язаних з абортами, евтаназією та смертною карою.
3. Проаналізуйте та порівняйте рішення суду з різних справ, щоб з'ясувати розвиток судової практики.

Завдання 2. Правовий аналіз відступу від зобов'язань у надзвичайних ситуаціях:

1. Оберіть кілька справ, де країни вказували на відступ від своїх зобов'язань у зв'язку з надзвичайною ситуацією.
2. Вивчіть, як Європейський суд вирішує ці справи та як оцінює відповідні заходи, вжиті країною.
3. Порівняйте судові рішення та з'ясуйте основні принципи, які визначають відступ від зобов'язань у контексті надзвичайних ситуацій.

Література (основна: 3, 4, 16, 17, 19, 20, 21; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 7, 11, 12, 18).

Тема 7. Міжнародний захист прав людини в умовах збройних конфліктів

План:

1. Можливість обмеження прав і відступу від них під час війни і надзвичайних ситуацій.
2. Джерела, принципи та сфера застосування міжнародного гуманітарного права.
3. Поняття збройного конфлікту.
4. Міжнародний і неміжнародний збройні конфлікти, їх правові режими і типологія.
5. Захист військовополонених та захист цивільного населення.

Питання для самоконтролю:

1. Хто вважається жертвою збройного конфлікту?
2. Хто такі комбатанти?
3. Які правила режиму військового полону?
4. Якими міжнародними документами врегульовані питання захисту цивільного населення?
5. Що розглядають під збройним конфліктом в міжнародному праві?
6. Яким чином класифікуються збройні конфлікти, і чому важлива ця класифікація для застосування міжнародних правових норм?

7. Яка різниця між міжнародними та неміжнародними збройними конфліктами та як це впливає на захист прав людини?

8. Яким чином міжнародні норми регулюють статус і захист військовополонених під час збройних конфліктів?

9. Які обов'язки сторін конфлікту стосовно захисту цивільного населення, і як ці обов'язки виконуються на практиці?

10. Як міжнародні організації втручаються та надають захист прав людини в умовах збройних конфліктів?

11. Які виклики і перспективи існують у забезпеченні ефективного захисту прав людини в умовах сучасних збройних конфліктів?

Завдання 1. Порівняльний аналіз міжнародних режимів захисту. Оберіть міжнародний та неміжнародний збройні конфлікти. Порівняйте правові режими, які застосовуються в цих конфліктах, і їх вплив на захист прав людини. Розгляньте спільні та відмінні риси в підходах до захисту прав людини в обраних конфліктах.

Завдання 2. Розгляньте роль міжнародних організацій, таких як Міжнародний Комітет Червоного Хреста чи ООН, в контексті збройних конфліктів. Дослідіть механізми, які вони використовують для моніторингу та забезпечення захисту прав людини під час конфліктів. Оцініть ефективність цих механізмів та запропонуйте можливі поліпшення для забезпечення кращого захисту прав людини в подібних ситуаціях.

Література (основна: 3, 4, 16, 17, 21; допоміжна: 1, 2, 3, 4, 7, 11, 12, 18).

3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу з освітньої компоненти «Міжнародний захист прав людини» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;

- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;

- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;

- робота в інформаційних мережах;

- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності здобувачів освіти у сесію.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання передбачає самостійне вивчення та конспектування рішень Європейського суду з прав людини. Конспект повинен включати: 1) короткий виклад рішення ЄСПЛ; 2) статті та пункти Конвенції, які порушені; 3) аналіз триланкового тексту, де це можливо; 4) мотиви задоволення вимог чи відмови у задоволенні вимог; 5) опис заходів загального та індивідуального характеру.

Перелік рішень ЄСПЛ:

1. Справа «Макканн та інші проти Сполученого Королівства» (McCann and Others v. United Kingdom), № 18984/91 1995 р.

2. Справа «Каверзін проти України», № 23893/03, 2012 р.

3. Справа «Харченко проти України», № 40107/02, 2011 р.

4. Справа «С. і Марпер проти Сполученого Королівства» (S and Marper v. United Kingdom), №№ 30562/04, 30566/04, рішення Великої палати 2008 р.
5. Справа «Гуменюк та інші проти України», № 11423/19, 2021 р.
6. Справа «Савіні проти України», № 39948/06, 2008 р.
7. Справа «М.Р. і Д.Р. проти України», № 63551/13, 2018 р.
8. Справа «Німіц проти Німеччини» (Niemietz v. Germany), № 13710/88, 1992 р.
9. Справа «Кривіцька та Кривіцький проти України», № 30856/03, 2011 р.
10. Справа «Коккінакіс проти Греції» (Kokkinakis v. Greece) № 14307/88, 1993 р.
11. Справа «Лінгенс проти Австрії» (Lingens v. Austria), № 9815/82, 1986 р.
12. Справа «Швидка проти України», № 17888/12, 2014 р.
13. Справа «Веніамін Тимошенко та інші проти України», № 48408/12, 2014 р.
14. Справа «Зеленчук і Цицюра проти України», № 846/16 і № 1075/16, 2018 р.
15. Справа «Лоїзиду проти Туреччини» (Loizidou v. Turkey), № 15318/89, рішення Великої палати 1996 р.
16. Справа «Пічкур проти України», № 10441/06, 2013 р.
17. Справа «D.H. та інші проти Чеської Республіки» (D.H. and Others v. the Czech Republic), № 57325/00, рішення Великої палати 2007 р.
18. Справа «Олександр Волков проти України», № 21722/11, рішення Великої палати 2013 р.
19. Справа «Бурмич та інші проти України», №№ 46852/13, 47786/13, 54125/13, рішення Великої палати 2017 р.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Arab Charter on Human Rights. URL: <https://www.refworld.org/docid/3ae6b38540.html>
2. African Commission on Human and Peoples' Rights.

URL: <https://www.achpr.org/legalinstruments/detail?id=49>

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.

4. Європейська конвенція з прав людини від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

5. Європейська соціальна хартія (переглянута): Міжнародний документ від 3 травня 1996 р. № 994_062. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062/conv#Text (дата звернення 13.07.2020).

6. Заключний акт Ради з безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р. № 994_055. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055#Text

7. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154/conv#Text

8. Конвенція про права дитини № 995_021 від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021/conv#top

9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text

10. Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

11. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10.12.1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text

12. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ. Організація Об'єднаних Націй від 16.12.1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

13. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права: Між-народний документ. Організація Об'єднаних Націй від 19.10.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text

14. Римський статут. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
15. Міжамериканська конвенція з прав людини. URL: https://www.oas.org/en/sla/dil/docs/inter_american_treaties_A-70_human_rights_older_persons.pdf
16. Хартія основних прав Європейського Союзу. URL: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yeuropejskogo-soyuzu/>
17. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. URL: <https://rm.coe.int/1680462546>
18. Конституція (Основний Закон) України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141
19. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
20. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
21. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду, прийнятий 26 червня 1945 року в м. Сан-Франциско. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626

Допоміжна література

1. Аракелян М. Р. Міжнародно-правовий захист прав людини : навчально-методичний посібник з тестовими завданнями для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. О. : Фенікс, 2019. 194 с.
2. Буняк В. С. Європейська конвенція з прав людини та кримінальне право : науково-практичний посібник / відп. ред. В. С. Ковальський. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 156 с.
3. Деревянко Б. В. Захист прав людини та міжнародні організації – історія становлення і перспективи реформування. Збірник тез круглого столу, присвяченого 72-й річниці прийняття Загальної декларації прав людини (м. Київ, 10

грудня 2020 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2021. С. 7–9.

4. Деркач А. Міжнародно-правові стандарти захисту прав людини та їх відображення в Конституції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 8. С. 124–127.

5. Деркач А. Захист прав людини як складова глобального конституціоналізму. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 1 (22). С. 49–53.

6. Дроздов О., Дроздова О. Інститут омбудсмена: європейський вимір у принципах і розвитку / Практика ЄСПЛ. Український аспект. URL: <https://www.echr.com.ua/institut-ombudsmena-yeuropejskij-vimir-u-principaxrozvitku/>.

7. Забезпечення прав людини: національний та міжнародний виміри. Збірник матеріалів I-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Вінниця, 10 грудня 2021 року). Вінниця, 2022. 261 с.

8. Задорожній О. В., Поєдинок О. Р. Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини : монографія. Київ : Фенікс, 2018. 718 с.

9. Костюк В. Л. Міжнародні стандарти права осіб з інвалідністю в умовах правової та соціальної держави: теоретико-правовий аспект. Актуальні проблеми соціального права в Україні : збірник наукових праць / за ред. М. І. Іншина, В. І. Щербини, С. Я. Вавженчука ; відп. ред. І. С. Сахарук. Харків : Юрайт, 2017. С. 199–215.

10. Левенець А. В. Особливості міжамериканської системи захисту прав людини. *Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та в світі. Треті юридичні читання: матеріали ювілейної всеукраїнської дистанційної конференції 10 квітня 2020 року* / За заг. ред. Л. О. Корчевної, О. А. Чувакова. О. : Фенікс, 2020. С. 89–93.

11. Львова О. Л. Моральні засади універсальності прав людини. *Альманах права*. 2020. Випуск 11. С. 138–145. URL: <http://almanahprava.org.ua/>

12. Манукян В. І. Страсбурзьке право. Страсбурзький суд з прав людини. Право, практика, коментар / пер. з рос. О. М. Уліщенко. Харків : Право, 2019. 560 с.

13. Орленко В. Еволюція прав і свобод людини. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2011. № 3. URL: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2011/03/10.pdf>.
14. Озерова В. Принцип загальної поваги прав людини як основоположний принцип міжнародного права. *Підприємство, господарство і право*. 2017. №11. С. 252–254.
15. Опольська Н. М., Бабой А. М., Бабой В. С. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник. Вінниця : Твори. 2021. 408 с. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/28982.pdf>
16. Орлова О. О., Бургай К. Р. Практика європейського суду з прав людини в контексті європейського розвитку українського суспільства. *Українське суспільство в контексті правових побудов*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 12 квіт. 2019 р.). Дніпро : Дніпропетровський держ. ун-т внутр справ, 2019. С. 34–37.
17. Права людини у міжнародному праві : підручник / за заг. ред. канд. юрид. наук, доцента А. В. Войціховського ; Бакумов О. С., Варунц Л. Д., Войціховський А. В., Гудзь Т. І. та ін. ; передм. А. В. Войціховський. Харків : ООО «Планета-Принт», 2021. 404 с.
18. Чепульченко Т. О. Концепція прав людини: доктринальні підходи. *Альманах права*. 2020. Випуск 11. С. 258–264.
19. Шамраєва В. М. Права людини у сучасних міжнародних відносинах: еволюція розвитку, проблеми та перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «ПРАВО». 2020. Випуск 30. С.174–184.
20. Шуміло І. А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ : ФОП Голембовська О. О., 2018. 168 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт Європейського суду з прав людини. URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>

2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
4. Центр українсько-європейського наукового співробітництва. URL: <https://cuesc.org.ua/>
5. ООН в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk>